

Redaktionelt

"Vi drømmer om Middelalderen", skrev Umberto Eco i SLAGMARK nr. 5. Sideløbende med denne (post)moderne interesse for Middelalderen som modbillede, spejl eller utopi "midtvejs mellem okkultisme og nazisme" foregår der en anden vigtig transformation. Men denne gang ikke i massekulturen, men i de historiske discipliner. Det billede af Middelalderen, som vi har overtaget fra romantikken og det 19. århundrede, er langsomt ved at ændre sig. Efter en tid med den "mørke Middelalder", kvindeundertrykkelsens, hekseafbrændingernes og den fanatiske religiøsitetens epoke, og efter en tid med den "lyse Middelalder", hvor denne periode søges rehabiliteret på alle kulturelle niveauer, er der fulgt en søgen efter en Middelalder i dens anderledeshed, som en dynamisk og konfliktuel civilisation - kort sagt en **anden** Middelalder. Det er dette nye billede af Middelalderen og denne nye historiske forskning, som er emnet for dette nummer af SLAGMARK.

Vi lægger ud med en lille artikel af den kendte franske historiker Jacques Le Goff, redaktør af *Annales*-tidsskriftet og forfatter til en lang række historiografiske værker. Det er selve periodiseringens problem, som tages op i denne artikel. Hvad er det egentlig, som Middelalderen, denne mere end tusindårige periode, ligger "imellem", hvis begrebet stadig skal tages alvorligt? Traditionelt har man gjort Renæssancen til epokens **terminus ad quem**. Le Goff betragter derimod netop "renæssancerne", de forskellige genfødsler af den antikke arv fra den karolingiske renæssance i det 9. århundrede til den kunstneriske og teologiske renæssance i det 18. og 19. århundrede, som et epokalt træk ved Middelalderen. Der åbnes dermed op for en **lang Middelalder**, der strækker sig over næsten femten århundreder.

Ændringen af vort gamle billede af Middelalderen ledsages af opkomsten af en række nye historiske discipliner, først og fremmest mentalitetshistorien og den historiske antropologi. En af tidens mest omtalte mentalitetshistorikere er Georges Duby. I 1978 udgav han sin store bog om "De tre ordner og feudalismens imaginære" - et værk om gejstlighedens hierarkiske ideologi i den centrale Middelalder i forlængelse af religionshistorikeren Georges Dumézils analyser af det **trifunktionelle skema** i den indo-europæiske arv (selv om Duby har en anden forklaring på fænomenet). I anledning af denne udgivelse lavede magasinet *L'Express* et interview med ham, som vi har oversat. Foruden sin bog omtaler Duby også sin opfattelse af mentalitetshistorien, kvindens plads og samfundsdynamikken fra det 10. til det 13. århundrede.

Nummeret indeholder også tre originale bidrag fra danske forskere. Først formidler Nils Gunder Hansen et spændende møde mellem den allerede omtalte mentalitetshistoriker Georges Duby og den tyske sociolog Georg Simmel. Anledning er Dubys seneste bog "Guillaume le Maréchal eller verdens bedste ridder" (1984) og emnet for mødet er den middelalderlige ridderkultur eller nærmere bestemt: denne kulturs **æresbegreb**. Nils Gunder Hansens artikel

diskuterer samtidig nutidens tvetydige investering i Middelalderen som præ-moderne epoke og forestillingen om det modernes genese som en simpel overgang fra udifferentierethed til differentierethed.

Derefter forsøger Jonna Kjær at indkredse tendenserne i den aktuelle interesse for Middelalderen med udgangspunkt i moderne gendigtninger af Tristan og Isolde-myten, "alle tiders kærlighedshistorie". At gendigte eller tilpasse en mytisk fortælling er ifølge Jonna Kjær på én gang et middel til kreativ selvforståelse og til at udkaste en fremtid. Når de gamle middelaldertekster i dag på ny drager, er der derfor ikke så meget tale om kulturel eskapisme, om en flugt til en eksotisk fortid, som en kriseramt nutids behov for en utopisk dimension. I dette tilfælde den ungdomskultur, som "sire Tristran" og "Iseut la gente" repræsenterer.

Endelig foretager Michel Olsen et strejftogt gennem de forskellige Middelalderreceptioner i det 19. og det 20. århundrede og fremdrager et par vigtige litterære, filosofiske og historiske momenter fra perioden. I dag er vi ikke længere interesserede i romantikkens harmoniserede og trygge billede af Middelalderen, hævder Michel Olsen. Vi betoner i stedet konfliktualiteten i perioden, ikke dens enhed. Denne nye orientering gør os opmærksomme på Middelalderens mangfoldighed, men er samtidig med til at opløse dens periodebetegnelse. Middelalderen er ikke længere noget helt bestemt og veldefineret, men et "tidsrum, der sikkert stadig har overraskelser på lager til os".

Temaet afsluttes med en nekrolog skrevet af Anne og Dominique Bouchet over fransk historieforskningens "grand old man", Fernand Braudel. Han døde den 27. november 1985. Netop som han var ved at afslutte sit store værk om "Frankrigs Identitet" (udgivet posthumt i 1986).

* * *

Magasinet er denne gang helliget Peter Sloterdijks forfatter-skab, der med den ombruste succes "Kritik af den kyniske fornuft" også er ved at vinde fodfæste i Danmark.

Det fælles for f. eks. dekonstruktionstænkningen, dernæst de postmoderne tiltag og nu Sloterdijks kyniske fornuft er, at den oplyste fornufts projekt er brudt sammen, og at ingen af dem vil genetablere Oplysningen. Det specielle ved Sloterdijks kyniske fornuft er, at den ikke kun som oplyst falsk bevidsthed - hvad enten det er som borgerlig fornuft eller kritisk teori - vil appellere til højere værdier (Zynismus), men at den er et samspil af på den ene side mistæksomhed over for ethvert stort projekt og på den anden side appellen til den hundske, kropsbaserede livskunst (Kynismus). Søren Damkjær introducerer Sloterdijks forfatterskab og påviser dets afhængighed af Diogenes og Nietzsche, og han konkluderer, at den kropsforankrede ånds rolige overlegenhed er Sloterdijks ideal. Jørgen Carlsen ekspliciterer, at der hos Sloterdijk nærmest er tale om en anti-filosofi, idet han forsøger at liste uden om tanken til fordel for f. eks. latteren, sådan som den antikke kynisme også gjorde det.